JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

F. G. JACOBS

24 päivänä lokakuuta 1996 *

1. Nyt esillä olevat asiat koskevat neljän henkilön haastamista oikeuteen Ranskassa heidän markkinoituaan erilaisia sianlihasta valmistettuja tuotteita, joissa oli viittauksia sanaan "vuori" tai Lacaunen vuoriin. Ranskan viranomaiset huomauttivat, että syytetyt eivät olleet saaneet Ranskan lain edellyttämiä lupia tällaisten viittausten käytölle. Ranskan kassaatiotuomioistuimen rikosjaosto haluaa selvittää, onko tällaisten lupien edellyttäminen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 [1] (jäljempänä "alkuperäasetus" tai pelkkä "asetus") tai EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen. Kysymyksiä ei ole esitetty teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisesta annetun neuvoston direktiivin 83/189/ETY [2] tai elintarvikkeiden merkinnöistä, esillepanosta ja mainonnasta annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY [3] osalta.

Tosiseikat ja lainsäädännöllinen tausta

2. Ennakkoratkaisupyynnöistä käy ilmi, että kaikki neljä asiaa koskevat Ranskan kansalaisia ja ranskalaisia tuotteita. Ranskan hallitus vahvistaa, että pääasian oikeudenkäynnin neljä muutoksenhakijaa — Pistre, Milhau, Oberti ja Barthes — ovat kaikki Ranskan kansalaisia, että he johtavat Ranskassa Lacaunessa toimivia yrityksiä ja että nämä yritykset valmistavat tuotteet Ranskassa ja markkinoivat niitä ainoastaan Ranskan alueella.

3. Kyseiset tuotteet ovat kypsennettyä lihaa. Niitä markkinoidaan useilla eri nimillä, joista jokainen viittaa tavalla tai toisella sanaan "vuori" tai vuoristoalueeseen: esimerkiksi "saucisson de montagne pur porc (——) séché à la montagne" ja "saucisson Monts de Lacaune". Ranskan viranomaiset haastoivat kaikki neljä muutoksenhakijaa oikeuteen näiden markkinoitua tuotteita vuonna 1991 ilman Ranskan lain edellyttämää tällaisten nimitysten käyttöä koskevaa lupaa.

4. Kyseessä olevat kansalliset määräykset ovat 1.8.1905 annetun lain 11 ja 13 § [4], 7.12.1984 annetun asetuksen nro 84-1147 3 § (jäljempänä asetus nro 84-1147) [5], 9.1.1985

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — EYVL 1992 N:o L 208, s. 1.

2 — Teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 28 päivänä maaliskuuta 1983 annettu neuvoston direktiivi, EYVL 1983 N:o L 109, s. 8.

3 — Elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annettu neuvoston direktiivi, EYVL 1979 N:o L 33, s. 1.

4 — Nyt sisällytetty *Code de la Consommation*iin 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla nro 93—949, Ranskan virallinen lehti, 27.7.1993.

5 — Ranskan virallinen lehti, 21.12.1984, s. 3925.

annettu laki nro 85-30 vuoristoalueiden kehittämisestä ja suojelemisesta [6] (jäljempänä laki nro 85-30) ja 26.2.1988 maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden vuoristoalkuperään viittaavien nimitysten käyttöön liittyvien ehtojen vahvistamisesta annettu asetus nro 88-194 (jäljempänä asetus nro 88-194) [7]. Väitettyjen rikosten ajankohtana tässä lainsäädännössä säädettiin seuraavasti.

5. Asetuksen nro 84-1147 3 §:ssä säädetään muun muassa, että elintarvikkeiden merkinnät eivät saa olla luonteeltaan sellaisia, että ne saavat aikaan sekaannusta ostajan tai kuluttajan mielessä elintarvikkeen ominaispiirteiden ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, säilyttämisen, alkuperän, lähtöpaikan tai tuotantomenetelmän osalta.

6. Lailla nro 85-30 ja asetuksella nro 88-194 luodaan lupajärjestelmä tuotteille, joissa on vuoristoalkuperään viittaavia merkintöjä. Lain nro 85-30 3 §:ssä määritellään, mitä vuoristoalueella tarkoitetaan. Kyseisen lain 3 §:ssä pääasiallisesti todetaan, että vuoristoalueille ovat ominaisia merkittävät haitat, jotka johtuvat erittäin vaikeista ilmastollisista olosuhteista ja/tai siitä tosiasiasta, että jyrkät rinteet vaikeuttavat maan muokkaamista. Siinä säädetään, että jokainen alue on määriteltävä ministeriöiden yhteismääräyksellä. Edelleen 4 §:ssä määritellään Ranskan merentakaisten departementtien vuoristoalueet korkeuden tai rinteiden jyrkkyyden perusteella.

7. Edelleen 5 §:ssä säädetään, että Ranskan emämaan alueella kukin vuoristoalue ja sitä välittömästi ympäröivät alueet, jotka muodostavat sen kanssa yhtenäisen maantieteellisen, taloudellisen ja sosiaalisen kokonaisuuden, muodostavat ylängön. Siinä luetellaan ylänköinä "Pohjois-Alpit, Etelä-Alpit, Korsika, Keskusylänkö, Juran ylänkö, Pyreneet ja Vosgeesien ylänkö". Kunkin ylängön maantieteelliset rajat määritellään asetuksella.

8. Edelleen 34 §:ssä säädetään yhteenvedonomaisesti, että vuoristoalkuperämerkinnät ja erityiset maantieteelliset viittaukset vuoristoalueisiin ovat suojattuja. Lisäksi siinä säädetään, että tällaisia merkintöjä ja viittauksia voidaan käyttää kaikissa markkinoitavissa tuotteissa ainoastaan asetuksella vahvistetuin edellytyksin. Asetuksella säädetään määritettäväksi erityisesti valmistusmenetelmät, valmistuspaikka sekä raaka-aineiden alkuperä.

9. Lain nro 85-30 täytäntöönpanemiseksi annettiin asetus nro 88-194. Tämän asetuksen 2 §:ssä säädetään, että pääsääntöisesti eri tuotantovaiheiden on tapahduttava vuoristoalueilla ja raaka-aineiden on oltava peräisin kyseisiltä alueilta. Kuitenkin 3 §:ssä sallitaan

6 — Ranskan virallinen lehti, 10.1.1985, s. 320.

7 — Ranskan virallinen lehti, 27.2.1988, s. 2747.

tietyt poikkeukset siihen velvollisuuteen, jonka mukaan tuotantoprosessin on tapahduttava tietyllä alueella. Raaka-aineet voivat esimerkiksi olla peräisin tämän maantieteellisen alueen ulkopuolelta, jos niitä ei sillä alueella ole tuotettu luonnonolosuhteiden vuoksi. Edelleen 4 §:ssä säädetään lähinnä, että tuotteiden on oltava maatalousministeriön ja kuluttaja-asioista vastaavan ministeriön yhteisillä päätöksillä määrittämien valmistusmenetelmien mukaisia. Päätökset tehdään kansallisen merkintäkomitean ja alueellisten laatuelintarvikekomiteoiden antamien ohjeiden perusteella. Kypsennetyn lihan osalta päätöksissä on yksilöitävä raaka-aineiden valinta; paloittelu-, luunpoisto-, hienonnus- ja leikkausmenetelmä; suolaus-, kuivaus- tai savustusmenetelmä; aineosien seos ja kypsennysmenetelmä.

10. Edelleen 5 §:ssä säädetään, että lupa viitata vuoristoalkuperään tai käyttää mitä muuta tahansa viittausta, joka on ominainen vuoristoalueille, myönnetään ministeriöiden yhteisellä päätöksellä. Maatalousministeriö ja kuluttaja-asioista vastaava ministeriö tekevät päätöksen alueellisten laatuelintarvikekomiteoiden antamien ohjeiden perusteella. Lisäksi 5 §:ssä säädetään, että luvan saajan on varustettava tuotteensa selkeällä merkillä maatalousministeriön täsmentämällä tavalla.

11. Ranskan hallitus myöntää, että edellä olevaa lainsäädäntöä voitaisiin teoriassa soveltaa tuontiin, mutta toteaa, että käytännössä näin ei ole tehty.

Oikeudenkäynnit kansallisissa tuomioistuimissa

12. Muutoksenhakijat haastettiin oikeuteen tribunal de police de Castres'ssa heidän markkinoituaan tuotteita, joissa oli merkintä, "joka voi aiheuttaa sekaannusta ostajan tai kuluttajan mielessä nimenomaisesti elintarvikkeen erityispiirteiden ja erityisesti — — sen ominaisuuksien osalta tavalla, joka loukkaa 7.12.1984 elintarvikkeiden merkinnöistä ja esillepanosta annetun asetuksen nro 84-1147 [8] 3 säännöksiä" sekä lain nro 85-30 ja asetuksen nro 88-194 säännöksiä. Tuomioistuin totesi, että syytteet olivat lainvastaisia. Luvan saamisen edellyttäminen "vuoristoalkuperä"-nimityksen käytölle oli vaikutukseltaan tuonnin määrällistä rajoitusta vastaava toimenpide ja perustamissopimuksen 3, 5 ja 30 artiklan vastainen; lisäksi lupia ei voitu vaatia kansallisilta tuotteilta käänteisen syrjinnän vaaran vuoksi. Sen vuoksi kansallinen tuomioistuin hylkäsi syytteet. Syyttäjäviraston valituksen johdosta muutoksenhakutuomioistuin katsoi kuitenkin, että vaikka riidanalaisissa säännöksissä vuoristoalkuperää koskevien viittausten käyttö rajoitetaan tiettyihin kansallisiin tuotteisiin, ne eivät ole omiaan estämään tuontia huolimatta siitä, että niistä oli seurauksena kansallisten ja tuontituotteiden erilainen kohtelu. Muutoksenhakutuomioistuin päätti, että käänteistä syrjintää koskeva väite ei sen vuoksi ollut perusteltu.

8 — Mainittu alaviitteessä 5.

13. Tämän vuoksi muutoksenhakijat valittivat kassaatiotuomioistuimeen. Kassaatiotuomioistuin katsoi, että muutoksenhakutuomioistuin oli tehnyt virheen todetessaan, että 30 artiklaa ei ollut rikottu, koska a) se oli päätellyt, että Ranskan säännösten tavoitteena oli suojata tuottajien etua vilpilliseltä kilpailulta ja suojata kuluttajia nimityksiltä, jotka saattaisivat johtaa heitä harhaan, tutkimatta sitä, voitaisiinko tavoite saavuttaa tutkimalla merkintöjen totuudenmukaisuutta, ja b) perustamissopimuksessa kielletään jäsenvaltioita syrjimästä tuontituotteita ja muutoksenhakutuomioistuin oli selvästi myöntänyt, että kyseiset säännökset aiheuttivat tällaista syrjintää. Kassaatiotuomioistuin huomautti myös, että 26.7.1993 voimaan tulleessa alkuperäasetuksessa luodaan erityismenettely yhteisön luvan myöntämiseksi olemassaolevien maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten käytölle. Kassaatiotuomioistuin tutki lain nro 85-30 ja asetuksen nro 88-194 yhteensopivuutta alkuperäasetuksen kanssa ottaen huomioon, että alkuperäasetuksen mukaisesti suojaamiselle asetetut perusedellytykset näyttävät olevan rajoittavampia kuin luvan myöntämiseen Ranskassa vaadittavat edellytykset.

14. Kassaatiotuomioistuin pyysi siten yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun seuraavaan kysymykseen: "Estävätkö EY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artikla yhdessä 14.7.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 2 artiklan säännösten kanssa soveltamasta 9.1.1985 annetun lain nro 85-30 ja sen täytäntöönpanemiseksi 26.2.1988 annetun asetuksen nro 88-194 kaltaista kansallista lainsäädäntöä?"

Alkuperäasetus

15. Alkuperäasetuksessa, joka on annettu perustamissopimuksen 43 artiklan nojalla, pyritään sen johdanto-osan mukaisesti antamaan erityissäännökset elintarvikkeiden merkintää, esillepanoa ja mainontaa koskevan direktiivin 79/112/ETY osalta. [9] Direktiivillä yhdenmukaistetaan merkintävaatimukset elintarvikkeiden vapaan liikkumisen helpottamiseksi jäsenvaltioiden välillä. Jäsenvaltiot eivät saa estää sellaisten tuotteiden kauppaa, jotka ovat tämän direktiivin vaatimusten mukaisia, tietyin poikkeuksin, joihin kuuluvat alkuperämerkintöjen ja rekisteröityjen alkuperänimitysten suojeleminen (15 artikla). Direktiivissä edellytetään jäsenvaltioilta kuitenkin, että ne säätävät sääntöjä, joilla estetään harhaanjohtavat tiedot, mukaan lukien alkuperää tai lähtöpaikkaa koskevat tiedot (2 artikla). Alkuperänimityksiä ja lähtöpaikkaa koskevia merkintöjä koskevaa yhteisön lainsäädäntöä ei ollut ennen alkuperäasetuksen voimaantuloa, ja tuonti voitiin sulkea pois tällaisten nimitysten tai merkintöjen suojelemisen perusteella, kunhan ainoastaan noudatettiin perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan määräyksiä.

16. Alkuperäasetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen päätehtävänä on saada aikaan rekisteröintijärjestelmä yhteisön tasolla "yhteisön suojan saamiseksi maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden alkuperä-

9 — Mainittu alaviitteessä 3.

nimityksille ja maantieteellisille merkinnöille".

17. "Alkuperänimityksen" ja "maantieteellisen merkinnän" yleinen määritelmä asetusta sovellettaessa ilmenee 2 artiklan 2 kohdasta seuraavasti: [10]

"Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

a) '*alkuperänimityksellä*' alueen, määrätyn paikan tai erityistapauksissa maan nimeä, jota käytetään nimeämään maataloustuotetta tai elintarviketta,

— joka on peräisin kyseiseltä alueelta, kyseisestä määrätystä paikasta tai kyseisestä maasta

ja

— jonka laatu tai ominaisuudet ovat olennaisesti tai yksinomaisesti maantieteellisen ympäristön, joka käsittää sen luonnon ja inhimilliset tekijät, ansiota ja jonka tuotanto, jalostus ja käsittely tapahtuu rajatulla maantieteellisellä alueella;

b) '*maantieteellisellä merkinnällä*' alueen, määrätyn paikan tai erityistapauksissa maan nimeä, jota käytetään nimeämään maataloustuotetta tai elintarviketta,

— joka on peräisin kyseiseltä alueelta, kyseisestä määrätystä paikasta tai kyseisestä maasta

ja

— jolla on määrätty laatu, maine tai muita ominaisuuksia, jotka liittyvät tähän maantieteelliseen alkuperään ja jonka tuotanto ja/tai jalostus ja/tai käsittely tapahtuu tietyllä maantieteellisellä alueella."

18. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa yksilöidään seuraavasti, kuka saa hakea rekisteröintiä:

"Ainoastaan ryhmittymällä tai 15 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen vahvistetuin tietyin edellytyksin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on oikeus hakea rekisteröintiä.

10 — Vertaa alkuperämerkintöjä ja alkuperänimityksiä koskevaa selvitystä asiassa C-3/91, Exportur, tuomio 10.11.1992 (Kok. 1992. s. I-5529, 11 kohta).

Tässä artiklassa 'ryhmittymällä' tarkoitetaan saman maataloustuotteen tai elintarvikkeen tuottajista ja/tai jalostajista koostuvaa järjestöä sen oikeudellisesta muodosta tai kokoonpanosta riippumatta. Muut osapuolet, joita asia koskee, voivat olla osallisena ryhmittymässä."

19. Komission täytäntöönpanoasetuksen [11] 1 artiklassa säädetään kuitenkin, että hakemuksen voi esittää luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö "asianmukaisesti perustelluissa poikkeustapauksissa — —, jos kyseinen henkilö on ainoa rajatulla maantieteellisellä alueella oleva tuottaja mainitun hakemuksen esittämisen ajankohtana".

20. Hakemukset tehdään jäsenvaltioiden kautta komissiolle. [12] Jos komissio katsoo, että ilmoitettu nimitys täyttää suojelemiselle asetetut edellytykset, hakemusta koskevat yksityiskohtaiset tiedot julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*. [13] Jäsenvaltio tai "luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jota asia laillisesti koskee", voi tehdä väitteen ehdotettua rekisteröintiä vastaan. [14] Väitettä koskevan ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen noudatettavasta menettelystä säädetään yksityiskohtaisin erityissäännöin. [15]

21. Alkuperäasetuksen 8 artiklan nojalla "mainintoja 'SAN' [suojattu alkuperänimitys] tai 'SMM' [suojattu maantieteellinen merkintä] tai vastaavia perinteisiä kansallisia merkintöjä saadaan käyttää ainoastaan tämän asetuksen mukaisissa maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa."

22. Asetuksen nojalla tehdyn rekisteröinnin antaman suojan sisältö selvitetään 13 artiklan 1 kohdassa. Siinä säädetään muuan muassa seuraavaa:

"Rekisteröidyt nimitykset on suojattu:

a) suoralta tai välilliseltä rekisteröidyn nimityksen kaupalliselta käytöltä tuotteissa, joita rekisteröinti ei koske, siinä määrin kuin tuotteet ovat verrattavissa tällä nimityksellä rekisteröityihin tuotteisiin tai siinä määrin kuin nimityksen käytöllä voi hyötyä suojatun nimityksen maineesta;

11 — Yksityiskohtaisista säännöistä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 soveltamiseksi 27 päivänä heinäkuuta 1993 annettu komission asetus (ETY) N:o 2037/93, EYVL 1993, L 185, s. 5.

12 — Alkuperäasetuksen 5 artikla.

13 — Alkuperäasetuksen 6 artikla.

14 — Alkuperäasetuksen 7 artikla.

15 — Alkuperäasetuksen 7 artiklan 5 kohta ja 15 artikla.

b) väärinkäytöltä, jäljittelyltä tai mielleyhtymiltä, vaikka tuotteen oikea alkuperä on merkitty tai vaikka suojattu nimi on käännetty tai siihen on liitetty ilmaisu kuten 'laatu', 'tyyppi', 'menetelmä', 'tuotettu kuten', 'jäljitelmä' tai muu samankaltainen ilmaisu;

c) muilta vääriltä tai harhaanjohtavilta merkinnöiltä mitä tulee tuotteen lähtöpaikkaan, alkuperään, tuotteen laatuun tai olennaisiin ominaisuuksiin, jotka on merkitty sisä- tai ulkopakkaukseen, mainoksiin tai tuotetta koskeviin asiakirjoihin sekä tuotteen pakkaamiseen tavalla, joka on omiaan antamaan väärän kuvan tuotteen alkuperästä;

d) muilta käytännöiltä, jotka saattaisivat johtaa yleisöä harhaan tuotteen todellisen alkuperän suhteen.

— —"

23. Asetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden oli "kuuden kuukauden kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta — — ilmoitettava komissiolle nimet, joilla on oikeudellinen suoja, tai jäsenvaltioissa, joissa suojajärjestelmää ei ole, käytössä vakiintuneet nimitykset, jotka ne haluavat rekisteröidä tämän asetuksen mukaisesti." Lisäksi 17 artiklan 3 kohdassa säädetään, että "jäsenvaltiot voivat säilyttää kansallisen suojan 1 artiklan mukaisesti ilmoitetuille nimityksille, kunnes päätös niiden rekisteröinnistä on tehty".

24. Alkuperäasetus tuli voimaan 26.7.1993.

25. On kolme mahdollista syytä, joiden vuoksi asetus ei estäisi soveltamasta Ranskan kyseisen lain säännöksiä; syyt ovat seuraavat:

— ensiksikin asetus tuli voimaan vasta 26.7.1993 eli sen jälkeen kun väitetyt rikokset oli tehty;

— toiseksi jos on niin, kuten Italian hallitus väittää, että asetuksessa säädetään pelkästään vapaaehtoisesta ylimääräisestä suojajärjestelmästä yhteisön tasolla, siten että jäsenvaltiota ei estetä ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa kansallisia toimenpiteitä;

— kolmanneksi jos on niin, että Ranskan laki ei koske asetuksen aineellista soveltamisalaa.

26. Sitä, että asetuksella on merkitystä näissä yhdistetyissä asioissa, ei voida suoralta kädeltä hylätä yksinkertaisesti sillä perusteella, että se ei ollut voimassa väitettyjen rikosten ajankohtana. Näin on siksi, että Ranskan lain erästä säännöstä voidaan soveltaa siten, että väitetyn rikoksen tekemisen jälkeen säädettyä lakia, joka on syytetyn kannalta edullisempi, voidaan soveltaa takautuvasti syytetyn eduksi. Vastauksena kirjalliseen kysymykseen, jonka tuomioistuin teki nyt esillä olevissa asioissa, Ranskan hallitus vahvisti, että tämä oli Ranskan lain mukainen tilanne. [16] Se huomautti, että asetuksen voimaantulolla on sama vaikutus kuin lievempien rangaistusmääräysten käyttöön ottamisella, jos tästä voimaantulosta seuraa, että laki nro 85-30 ja asetus nro 88-194 ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Tämän vuoksi on tarpeen tarkastella asetuksen vaikutusta. [17]

27. Mitä tulee toiseen syyhyn, joka koskee väitettyä oikeutta säilyttää kansallinen suoja, alkuperäasetuksen 17 artiklalla on merkitystä. Kuten edellä 23 kohdassa on esitetty, artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on haettava rekisteröintiä nimityksille, joilla on kansallinen suoja, kuuden kuukauden kuluessa siitä päivämäärästä, jona asetus tuli voimaan, ja että kansallinen suoja voidaan säilyttää siihen asti, kunnes päätös rekisteröinnistä on tehty. Komissio näyttää katsovan, että tämä tarkoittaa, että asetus ei jätä soveltamisalaa kansallisille toimenpiteille. Tiedonannossaan, joka koski asetuksen soveltamista [18], komissio totesi, että "nimitykset, joilla on kansallinen suoja mutta joita ei ole ilmoitettu komissiolle säädetyssä kuuden kuukauden määräajassa, sekä nimitykset, jotka on ilmoitettu mutta joiden rekisteröintiä ei ole hyväksytty, lakkaavat olemasta suojattuja". Italian hallitus väittää kuitenkin, että asia on päinvastoin. Yhden huomautuksen mukaan "asetuksen ja maantieteellisten merkintöjen kansallisen suojan välistä suhdetta ei käsitellä asetuksessa, ja se jää avoimeksi". [19]

28. En kuitenkaan pidä tarpeellisena ratkaista tätä kysymystä näitä yhdistettyjä asioita käsiteltäessä, paitsi siltä osin, että totean, että mielestäni asetuksessa ei automaattisesti mitätöidä maantieteellisiä nimityksiä, jotka eivät ole asetuksen "alkuperänimityksen" ja "maantieteellisen merkinnän" määritelmien

16 — Ranskan hallitus viittasi kassaatiotuomioistuimen rikosjaoston tuomioihin, jotka on annettu 25.1.1988, 8.2.1988, 10.10.1988, 13.2.1989 ja 8.3.1993.

17 — Se seikka, että yhteisön oikeuden säännöstä voidaan näin soveltaa takautuvasti kansallisen lain nojalla ei estä yhteisöjen tuomioistuinta vastaamasta kysymykseen säännöksen merkityksestä; yhteisöjen tuomioistuimen ei sen vuoksi pidä tulkita säännöstä asiaankuuluvasta yhteydestään irrotettuna, kuten jäljempänä 32—42 kohdassa todetaan. Yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta tällaisessa tilanteessa; ks. yhdistetyt asiat C-358/93 ja C-416/93, Bordessa ym., tuomio 23.2.1995 (Kok. 1995, s. I-361, 8—10 kohta) ja yhdistetyt asiat C-163/94, C-165/94 ja C-250/94, Sanz de Lera ym., tuomio 14.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4821, 13—15 kohta). Ks. myös asia C-341/94, Allain, tuomio 26.9.1996, 9—13 kohta.

18 — Tiedonanto yrityksille, jotka käyttävät alkuperänimityksiä ja maantieteellisiä merkintöjä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa noudattaen yksinkertaistettua rekisteröintimenettelyä, josta säädetään asetuksen (ETY) 2081/92 17 artiklassa, EYVL 1993, C 273, s. 4.

19 — Beier ja Knaak, "The protection of Direct and Indirect Geographical indications of source in Germany and the European Community", *IIC*, Vol. 25, nro 1/1994.

mukaisia. Mielestäni on selvää, ja tämä on myös Ranskan hallituksen ja komission näkökanta, että Ranskan säännökset eivät kuulu asetuksen aihepiiriin, koska ne eivät ole kummankaan määritelmän mukaisia.

29. Termi "vuori" tai "vuoristoalkuperä" on täysin yleisluontoinen. Sen vuoksi sitä ei voida rinnastaa määrättyyn alueeseen (asetuksen sanamuodon mukaisesti "alueeseen, määrättyyn paikkaan tai erityistapauksissa maahan"). Lisäksi termiä "vuori" tai "vuoristoalkuperä" voidaan Ranskan lainsäädännön mukaan käyttää kaikenlaisissa asiaankuuluvissa maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa. Asetus nro 88-194 koskee kaikenlaisia lihatuotteita, kaikenlaisia meijerituotteita, alkoholipitoisia juomia, hedelmiä, vihanneksia ja kasveja sekä hunajaa. On totta, että lupia myönnetään lainsäädännön nojalla tietyille tuotteille, mutta nimitys "vuori" tai "vuoristoalkuperä" on yleinen. Siten se on sellainen nimitys, joka on kaukana alkuperäasetuksessa tarkastelluista nimityksistä, minkä toteamiseksi voidaan viitata ensimmäiseen alkuperäasetuksen mukaisesti rekisteröityjen nimitysten luetteloon. [20] Ne ovat kaikki tarkasti määriteltyjä, kuten satunnaisen otannan perusteella valitut esimerkit Orkney beef (Yhdistynyt kuningaskunta), jambon d'Ardennes (Belgia), Roquefort-juusto (Ranska) ja Jersey Royal potatoes (Yhdistynyt kuningaskunta). Vaikka termiä "vuori" sovellettaisiin määrättyihin tuoteluokkiin, se ei voisi varsinaisesti esiintyä tällaisessa luettelossa.

30. Kuten komissio ja Ranska katsovat, Ranskan lainsäädäntö näyttää olevan pikemminkin laadunvalvontatoimenpiteen luonteinen kuin alkuperää koskeva toimenpide sen perinteisessä merkityksessä. Myönnettäköön, että nimi "Monts de Lacaune" on määrätyn vuoristoalueen nimi, ja se voitaisiin sen vuoksi rekisteröidä asetuksen mukaisesti, jos määrätyn tuotteen erityispiirteiden ja kyseisen alueen väliset yhtymäkohdat täyttäisivät asetuksessa asetetut edellytykset. [21] Näyttää kuitenkin siltä, että tällaiset yhtymäkohdat eivät olleet välttämättömiä edellytyksiä luvan myöntämiseksi tällaiselle nimelle Ranskan lainsäädännön mukaisesti. Näyttääkin siltä, että nimeä "Monts de Lacaune" ei ole suojattu sinänsä vaan ainoastaan siinä määrin kuin se viittaa vuoristoalkuperään.

31. Sen vuoksi päättelen, että alkuperäasetusta ei voida soveltaa nyt esillä oleviin asioihin.

20 — Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesta maantieteellisten merkintöjen ja aluenimitysten rekisteröinnistä 12 päivänä kesäkuuta 1996 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1107/96 liite, EYVL 1996, L 148, s. 1.

21 — Ks. esimerkiksi "Cerezas de la Montaña de Alicanten" rekisteröinti (SMM), EYVL 1996, L 148, s. 8.

30 artikla

32. Kansallinen tuomioistuin kysyy myös, onko nyt esillä olevissa yhdistetyissä asioissa kyseessä oleva lainsäädäntö perustamissopimuksen 30 artiklan vastainen. Ranskan hallitus myöntää, että Ranskan lainsäädäntöä sovelletaan tuontituotteisiin teoriassa mutta ei käytännössä. Komissio esittää, että lainsäädäntö on rakennettu tavalla, joka tekee mahdottomaksi tarvittavien lupien saamisen Ranskan ulkopuolelta peräisin oleville tuotteille. Se huomauttaa, että lakia, joka loukkaa yhteisön oikeutta, ei voida poistaa pelkällä hallintokäytännöllä.

33. Aluksi on kuitenkin huomattava, että nyt esillä olevien yhdistettyjen asioiden tosiseikasto näyttää olevan täysin rajattu kansalliseen alueeseen. Kaikissa neljässä tapauksessa Ranskan kansalainen on haastettu oikeuteen, koska hän ei ole saanut tarvittavaa lupaa tuotteille, jotka on tuotettu Ranskassa ja joita markkinoidaan yksinomaan Ranskan alueella. Kuten Ranskan hallitus huomautti istunnossa, ei ole todisteita, jotka viittaisivat siihen, että ainesosia tuotaisiin muista jäsenvaltioista. On selvää, että 30 artiklaa ei rikota puhtaasti kansallisissa tilanteissa. Esimerkiksi yhdistetyissä asioissa Waterkeyn [22] tuomioistuin päätti, että sen aikaisemmassa asiassa komissio vastaan Ranska [23] antama tuomio, jonka mukaan Ranskan laki oli 30 artiklan vastainen, päti ainoastaan siinä määrin kuin laki koski tuontia, ja että 30 artikla ei vaikuttanut lakiin siltä osin kuin se koski kansallisia tuotteita. Samalla tavalla asiassa Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, [24] joka koski tietosanakirjoja, jotka Oosthoek latoi ja valmisti osittain Alankomaissa ja Oosthoekin tytäryhtiö osittain Belgiassa, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "Alankomaiden lainsäädännön soveltaminen kyseisessä maassa tuotettujen tietosanakirjojen myyntiin ei ole millään tavoin yhteydessä tavaroiden tuontiin tai vientiin eikä se sen vuoksi kuulu ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan soveltamisalaan. Kuitenkin Belgiassa tuotettujen tietosanakirjojen myynti Alankomaissa ja Alankomaissa tuotettujen tietosanakirjojen myynti muissa jäsenvaltioissa ovat toimia, jotka ovat osa yhteisön sisäistä kauppaa." [25]

34. Koska nyt esillä olevissa asioissa on kyse ainoastaan kansallisista tuotteista, on tarpeen harkita, onko yhteisöjen tuomioistuimen vastattava kysymykseen, joka koskee 30 artiklan soveltamista tuontiin. On selvää, että yhteisöjen tuomioistuin voi päättää ja sen on päätettävä, että 30 artiklaa ei sovelleta tilanteissa, jotka ovat puhtaasti kansallisia siinä mielessä, että ne koskevat ainoastaan kotimaisia tuotteita, joita markkinoidaan kotimaassa. Kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys on kuitenkin yleisluonteinen eikä sitä ole nimenomaisesti rajattu nyt esillä olevien yhdistettyjen asioiden erityisiin

22 — Yhdistetyt asiat 314/81 — 316/81 ja 83/82, Waterkeyn, tuomio 14.12.1982 (Kok. 1982, s. 4337).

23 — Asia 152/78, komissio v. Ranska, tuomio 10.7.1980 (Kok. 1980, s. 2299).

24 — Asia 286/81, Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, tuomio 15.12.1982 (Kok. 1982, s. 4575).

25 — Tuomion 9 kohta.

olosuhteisiin. Sen vuoksi yhteisöjen tuomioistuin voi vastata kysymykseen samoin periaattein kuin yhdistetyissä asioissa Waterkeyn ja asiassa Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, eli tarkastella 30 artiklan soveltamista suhteessa sekä kotimaisiin tuotteisiin että tuontiin. Kuitenkin erotuksena näiden asioiden tosiseikkoihin nyt esillä olevissa tapauksissa yksikään tuote ei ole tuontituote. Kysymyksessä olevissa tapauksissa kysymykseen näyttää antavan aihetta kansallisen tuomioistuimen tarve arvioida muutoksenhakijoiden väitettä käänteisestä syrjinnästä, eli niiden väitettä siitä, että jos kansallista lakia ei voida panna täytäntöön tuonnin osalta sillä perusteella, että se on 30 artiklan vastainen, on katsottava, ettei sitä voida panna täytäntöön myöskään kotimaisten tuotteiden osalta, koska kotimaiset tuotteet olisivat muuten huonommassa asemassa kuin tuontituotteet.

35. On selvää, että tällaista käänteistä syrjintää ei ole kielletty yhteisön oikeudessa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Ministère public vastaan Mathot [26], "kohtelu, joka on vahingollinen kotimaisille tuotteille tuontituotteisiin verrattuna ja jota jäsenvaltio soveltaa alalla, joka ei ole yhteisön säännösten alainen tai jonka osalta kansallista lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu, ei kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan." Muutoksenhakijoiden väite, jonka he esittivät kansalliselle tuomioistuimelle, voisi kuitenkin perustua kansallisessa laissa olevaan periaatteeseen, jolla kielletään käänteinen syrjintä. Vaikka ennakkoratkaisupyynnössä ei ole mainintaa käänteistä syrjintää koskevan väitteen perusteluista, näyttää siltä, että periaate on johdettavissa tuomiosta, jonka kassaatiotuomioistuimen rikosjaosto on itse aikaisemmin antanut. [27] Seuraavaksi herää kysymys, onko yhteisöjen tuomioistuimen käytettävä toimivaltaansa tilanteessa, jossa perustamissopimuksen määräystä voidaan soveltaa ainoastaan välillisesti ja asia on puhtaasti valtionsisäinen.

36. Asiassa Smanor [28] yhteisöjen tuomioistuin katsoi olevansa toimivaltainen tekemään ratkaisun 30 artiklan soveltamisesta tuontiin olosuhteissa, jotka olivat samanlaiset kuin nyt esillä olevissa tapauksissa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin katsoi tuomionsa 7 kohdassa, Ranskan hallitus oli väittänyt, että tilanne, josta pääoikeudenkäynti sai alkunsa, ei kuulunut perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan eikä sen vuoksi 30 artiklaa koskevaan kysymykseen ollut tarvetta vastata. Yhteisöjen tuomioistuin huomautti, että tämä väite perustui siihen, että asiassa oli kyse Ranskan lain soveltamisesta ranskalaiseen yritykseen, joka valmisti ja markkinoi pakastettua jugurttia Ranskan alueella. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että ei voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tällaisia tuotteita saatettaisiin tuoda Ranskaan ja että niihin sovellettaisiin Ranskan lakia. [29] Perusteluissaan se katsoi, että "sen osalta, voiko Smanor pätevästi tehdä kansallisessa tuomioistuimessa väitteen esteestä, jonka Ranskan määräykset asettavat pakastetun jugurtin tuonnille, on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, että kansallisten tuo-

26 — Asia 98/86, Ministère public v. Mathot, tuomio 18.2.1987 (Kok. 1987, s. 809, 9 kohta).

27 — Ks. Pistren huomautusten liitteenä oleva selvitys, RJDA 1/95 nro 96.

28 — Asia 298/87, Smanor, tuomio 14.7.1988 (Kok. 1988, s. 4489).

29 — Tuomion 8 kohta.

mioistuinten tehtävänä on arvioida perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla luotujen järjestelmien mukaisesti niiden kysymysten merkityksellisyyttä, jotka ne jättävät yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistaviksi niille esitettyjen tapausten tosiseikaston valossa". [30] Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuin ryhtyi tarkastelemaan 30 artiklaa koskevaa kysymystä ja totesi, että 30 artikla esti soveltamasta esillä olevan tyyppistä lainsäädäntöä siltä osin, kuin se koski tuontia muista jäsenvaltioista.

37. Näyttää siltä, että yhteisöjen tuomioistuin on pyrkinyt kieltäytymään käsittelemästä 30 artiklaan liittyviä kysymyksiä sillä perusteella, että tilanne on puhtaasti kansallinen, ainoastaan silloin, kun kotimainen määräys koskee yksinomaisesti kotimaisia tuotteita eikä sitä sovellettaisi missään olosuhteissa tuontituotteisiin. [31]

38. Mielestäni yhteisöjen tuomioistuimen olisi kuitenkin kieltäydyttävä tekemästä ratkaisua 30 artiklan soveltamisesta tuontiin silloin, kun on tosiseikaston perusteella selvää, että tilanne on täysin rajattu kansalliseen alueeseen. Kuten julkisasiamies Cosmas ehdotti asiassa Belgapom [32] antamassaan ratkaisuehdotuksessa, voidaan väittää, että "määrätty tilanne voi kuulua perustamissopimuksen 30 artiklan soveltamisalaan niiden tuotteiden alkuperän perusteella, joihin on väitetty *kyseisessä konkreettisessa tapauksessa* kohdistuneen määrätynlainen kansallinen toimenpide. Näin 30 artiklaa ei voida soveltaa, mikäli se tilanne, joka on antanut aiheen kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaan *oikeudenkäyntiin*, koskisi *yksinomaan ja ainoastaan* siinä jäsenvaltiossa tuotettuja tai valmistettuja tavaroita, jossa ne on saatettu markkinoille ja jossa kysymyksessä oleva riita on syntynyt." [33]

39. Olen täysin tietoinen siitä, että kuten julkisasiamies Elmer huomautti asiassa CIA Security vastaan Signalson and Securitel antamassaan ratkaisuehdotuksessa, [34] tuote on usein varsin pitkälle yhdistelmä, jonka eri osat voivat täten olla peräisin useasta eri jäsenvaltiosta, vaikka se olisikin koottu kyseisessä jäsenvaltiossa. Joissakin tapauksissa ennakkoratkaisupyynnöstä ei käy selvästi ilmi, onko tavarat tuotettu kotimaassa vai tuotu, saati mistä niiden eri osat ovat peräisin. Kuitenkin, kuten nyt esillä olevissa tapauksissa, silloin kun ei esitetä, että 30 artiklaa rikottaisiin suoraan kyseisten tuotteiden osalta tai niiden osien osalta, vaan ainoastaan, että sitä saatetaan rikkoa, jos kansallisia toimenpiteitä sovelletaan tai saatetaan soveltaa muihin tuotuihin tuotteisiin, katson, että yhteisöjen tuomioistuimen tulisi käsitellä tilannetta puhtaasti kansallisena ja katsoa, että 30 artiklaa ei tämän vuoksi sovelleta.

30 — Tuomion 9 kohta.

31 — Ks. asia C-63/94, Belgapom v. ITM ja Vocarex, tuomio 11.8.1995 (Kok. 1995, s. I-2467, julkisasiamies Cosmasin ratkaisuehdotuksen 13 kohta).

32 — Mainittu alaviitteessä 31.

33 — Ratkaisuehdotuksen 14 kohta (kursivointi julkisasiamiehen).

34 — Asia C-194/94, CIA Security v. Signalson and Securitel, tuomio 30.4.1996 (ratkaisuehdotuksen [24.10.1995] 28 kohta).

40. Lisäksi tämä näyttää mielestäni oikealta lähestymistavalta myös silloin, kun ratkaistavaksi jätetyn kysymyksen merkitys on selvä, esimerkiksi koska ratkaisupyynnön esittänyt yhteisöjen tuomioistuin selittää, että kansallinen määräys kieltää käänteisen syrjinnän. Mielestäni on tärkeää, että yhteisöjen tuomioistuin tekee perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisen ratkaisun asiaankuuluvan tosiseikaston perusteella, kuten olen esittänyt asioissa Leur-Bloem ja Giloy antamassani ratkaisuehdotuksessa. [35] Tiedän, että joidenkin mielipiteiden mukaan yhteisöjen tuomioistuimen olisi helppo antaa ratkaisu yhteisön oikeuteen liittyvästä seikasta, jolla, vaikka se onkin merkityksellinen kansallisesta laista johtuvista syistä, ei ole välitöntä merkitystä tietyn tapauksen tosiseikkojen yhteydessä: näiden mielipiteiden mukaan yhteisöjen tuomioistuin voisi tehdä näin esimerkiksi nyt sen käsiteltävänä olevien asioiden kaltaisissa tapauksissa, joissa lainsäädäntö voi näyttää olevan selvästi ristiriidassa 30 artiklan kanssa siltä osin kuin se koskee tuotteita, jotka on tuotu muista jäsenvaltioista. Se, että yhteisöjen tuomioistuin ei neuvoisi kansallista tuomioistuinta tällaisissa tapauksissa, voisi jopa tuntua tarpeettomalta yhteistyöhaluttomuudelta. Kuitenkin asioissa Leur-Bloem ja Giloy esittämässäni ratkaisuehdotuksessa toteamistani syistä on usein vaarallista käsitellä yhteisön oikeuteen liittyvää kysymystä irrallaan sen asiayhteydestä. On helppo todeta, että jopa nyt esillä olevien asioiden kaltaisissa tapauksissa voi syntyä monimutkaisia kysymyksenasetteluja. Olettakoon esimerkiksi, että jäsenvaltio väittää, että tietty alkuperänimitys tulisi suojata tuonnilta muista jäsenvaltioista. Tämä saattaisi antaa aihetta vaikeisiin kysymyksiin, kuten

1) kuuluuko kysymyksessä oleva alkuperänimitys alkuperäasetuksen soveltamisalaan;

2) jos näin on, onko alkuperäasetuksella se vaikutus, että se estää perustamissopimuksen 36 artiklan noudattamisen;

3) voitaisiinko vetoamista 36 artiklaan missään tilanteessa perustella asian tosiseikastolla.

Mielestäni on selvää, että tällaisia kysymyksiä voidaan ja niitä pitää käsitellä ainoastaan siinä todellisessa asiayhteydessä, jossa ne aidosti syntyvät.

41. On tärkeää, että yhteisöjen tuomioistuin valitsee johdonmukaisen lähestymistavan päättäessään toimivaltansa käyttämisestä. Mielestäni kaikkein johdonmukaisin lähestymistapa on kieltäytyä ratkaisemasta yhteisön oikeuteen liittyvää asiaa kaikissa niissä tapauksissa, joissa kysymyksen tekee merkityksselliseksi se tosiasia, että kansallisessa laissa yhteisön säännökset on siirretty puhtaasti kotimaiseen ympäristöön, jossa niitä ei sovelleta yhteisön oikeutena. Sillä ei ole

35 — Asia C-28/95, Leur-Bloem v. Inspecteur der Belastingsdienst/Ondemingen Amsterdam 2, tuomio 17.7.1997 (Kok. 1997, s. I-4161, I-4165) ja asia C-130/95 Giloy v. Hauptzollamt Frankfurt am Main-Ost, tuomio 17.7.1997 (Kok. 1997, s. I-4291) ratkaisuehdotus 17.9.1996.

merkitystä, perustuuko tämä siirto kansalliseen erityislainsäädäntöön, joka heijastaa tai laajentaa yhteisön sääntöjen soveltamisalaa, kuten asioissa Leur-Bloem ja Giloy, vai kansallisen lain yleiseen säännökseen, joka kieltää käänteisen syrjinnän tai vilpillisen kilpailun, kuten tässä tapauksessa saattaa olla.

42. Tämän vuoksi katson, että yhteisöjen tuomioistuimen tulisi kieltäytyä ratkaisemasta hypoteettista kysymystä ja rajata ratkaisunsa seuraavasti: "Perustamissopimuksen 30 artiklaa ei sovelleta kansalliseen lakiin siltä osin kuin tämä laki koskee kotimaisia tuotteita."

Ratkaisuehdotus

43. Tämän vuoksi olen sitä mieltä, että kassaatiotuomioistuimen rikosjaoston esittämään kysymykseen on vastattava seuraavasti:

1) Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/92 ei estä soveltamasta kansallisia toimenpiteitä, joilla suojataan maataloustuotteissa tai elintarvikkeissa käytettyä nimitystä "vuori" tai "vuoristoalkuperä".

2) Perustamissopimuksen 30 artiklaa ei sovelleta kansalliseen lakiin siltä osin kuin tämä laki koskee kotimaisia tuotteita.